

Міністерство освіти і науки України
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»
Факультет філологічний
Кафедра германської та слов'янської філології

СИЛАБУС

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ЗАГАЛЬНЕ МОВОЗНАВСТВО”

підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності	014 Середня освіта
предметної спеціальності (англійська)	014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська))
за освітньо-професійною програмою	«Середня освіта (Мова і література (англійська))»
мова навчання	українська

Слов'янськ – 2021 р.

Розробники:

доктор філологічних наук, завідувач кафедри германської та слов'янської філології Глущенко В. А.

кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри германської та слов'янської філології Руденко М. Ю.

Рецензенти:

Орел А. С. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Рябініна І. М. – кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

Силабус розглянуто і схвалено на засіданні кафедри германської та слов'янської філології ДВНЗ «ДДПУ»

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 р.

Завідувач кафедри *В. А. Глущенко* д.філ.н., проф. В. А. Глущенко
(Підпис) (ПІБ)

Затверджено та рекомендовано до впровадження
вченою радою
Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»

“30” серпня 2021 р.

протокол № 1

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Загальне мовознавство

Кількість кредитів	4
Рік підготовки, семестр	1-й рік, 1-й семестр
Компонент освітньої програми	Обов'язковий
Викладачі	Завідувач кафедри, д. ф. н., проф. Глущенко В. А., ст. викладач, к. ф. н. Руденко М. Ю.
Контактна інформація	sdpunauka@ukr.net , marinarudenko2016@gmail.com
Консультації	Вівторок 11.30
Анотація навчальної дисципліни	Курс «Загальне мовознавство» завершує лінгвістичну підготовку здобувача-філолога. Завдання курсу – розширити й поглибити загальномовознавчу підготовку випускників філологічних факультетів: підняти їх теоретичний рівень, познайомити з основними лінгвістичними напрямками і школами, ввести в проблематику сучасної лінгвістики. Курс містить опис і обґрунтування особливостей лінгвістичних теорій з акцентуванням уваги на мовознавстві ХХ ст. – початку ХХІ ст. Об'єктом вивчення загального мовознавства є природна мова. Предметом вивчення курсу виступають універсальні властивості мови. Розкривається взаємозв'язки мови і мислення, мови і мовлення, мови і суспільства. Значна увага приділяється знаковому характеру й атрибутам мовної системи. Низка важливих теоретичних питань висвітлюється з використанням досягнень структурної та антропоцентричної парадигм.
Опис навчальної дисципліни	Навчальна дисципліна «Загальне мовознавство» є нормативною для філологічних спеціальностей. Мета: ознайомити студентів з мовознавчими процесами; надати їм базові знання про природу, функції та системні й когнітивні властивості мови з розрізненням синхронічних і діяхронічних мовних явищ і процесів (функціонування та розвитку мови), мови і мовлення, про впливи та взаємовпливи різних мов; засвоїти основні мовознавчі терміни з урахуванням різних наукових парадигм, лінгвістичних напрямів і шкіл; показати вплив на засоби мови психічних, соціальних, когнітивних, культурних та інших чинників, а також різноманітних ситуативних складників комунікації. Формуються загальні та фахові компетентності: ЗК1 – Здатність спілкуватися

державною та іноземною мовами як усно, так і письмово; **ЗКЗ** – Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел; **ФК9** – Здатність оперувати фаховими категоріями, спеціальними термінами; вільно орієнтуватися в різних лінгвістичних напрямках і школах, використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії англійської (другої іноземної) мови, теорії літератури в практиці навчання в профільній середній школі; **ФК13** – Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки; інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу художнього тексту; створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами.

Ключові слова курсу: мовознавство, лінгвістична дисципліна, мова, мовлення, мислення, суспільство, система, сутність мови, природа мови, розвиток мови.

До очікуваних результатів навчання здобувачів входять:

ПРН1 – Вільно використовувати державну та іноземну мову в ситуаціях професійної комунікації як усно, так і письмово;

ПРН3– Володіє системою знань з інформаційно-аналітичної діяльності, використовує їх для збору, накопичення, обробки та аналізу професійно важливих даних; **ПРН19** – Уміє оперувати фаховими категоріями та науковими поняттями предметної спеціальності, використовує знання про мову як особливу знакову систему, застосовує методи сучасних літературознавчих досліджень у практиці навчання в профільній середній школі; **ПРН23**– Порівнює та аналізує мовні та літературні факти, явища, оригінали творів (англійською, другою іноземною) й українські переклади автентичних художніх текстів; застосовує різні методи й методики аналізу художнього тексту, визначає його жанрово-стильову своєрідність; здатний створювати, редагувати й перекладати тексти професійного змісту державною та англійською (другою іноземною) мовами.

Максимально повно відображають зміст навчальної дисципліни науково-методичні матеріали курсу:

1. Загальне мовознавство : навчально-методичний посібник для студентів денної і заочної форм навчання / уклад. І. С. Гонца. Умань : Візаві, 2017. 102 с.

2. Глущенко В. А., Ледняк Ю. В., Овчаренко В. М., Рябініна І. М., Тищенко К. А. Мова як система : навчальний посібник. 3-е вид., доповн. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2018. 180 с.

3. Глущенко В. А., Овчаренко В. М., Руденко М. Ю.

	<p>Виникнення і розвиток мови : навчальний посібник. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2019. 58 с.</p> <p>4. Краснобаєва-Чорна Ж. Когнітивна лінгвістика й концептологія : навчальний посібник. Вінниця, 2020. 164 с.</p> <p>5. Прикладна лінгвістика : навчальний посібник / упорядник Н. А. Цимбал. Умань : Візаві, 2019. 106 с.</p> <p>6. Стецик Т. С., Стахмич Ю. С. Основи зіставного мовознавства : конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2017. 140 с.</p> <p>7. Глущенко В. А., Орел А. С. Порівняльно-історичний метод в українському мовознавстві : Харківська лінгвістична школа : навчальний посібник для здобувачів філологічних факультетів. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2017. 116 с.</p> <p>Для виконання мети та завдань дисципліни використано ресурс Moodle: ddpu.edu.ua:9090/moodle/course/view.php?id=1019</p>
Теми	<p>Тема 1. Загальне мовознавство як курс у системі лінгвістичних дисциплін.</p> <p>Тема 2. Зарубіжне мовознавство ХХ ст.</p> <p>Тема 3. Мова і мислення.</p> <p>Тема 4. Мова і мовлення.</p> <p>Тема 5. Мова як система.</p> <p>Тема 6. Суспільна природа мови.</p>
Методичні поради для викладачів «Як навчати?»	<p>У процесі викладання навчальної дисципліни «Загальне мовознавство» застосовуються такі методи навчання: словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо); репродуктивний метод; проблемний виклад матеріалу, частково-пошуковий та дослідницький методи; індуктивний, дедуктивний методи; наочний метод (робота з таблицями, схемами тощо); творчий метод; практичні методи (усні і письмові тренувальні вправи); експериментальний метод.</p> <p>Методами контролю є: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; оцінювання контрольної роботи.</p> <p>Проводиться робота з навчально-методичною літературою. Студенти конспектують, анують інформацію. Використовуються новітні інформаційні технології.</p> <p>Методи навчання й контролю слугують активізації творчо-пошукової діяльності здобувачів, передбачають поєднання навчальної та наукової роботи.</p>
Методичні	<p>Для досягнення очікуваних результатів здобувачі повинні не</p>

<p>поради для здобувачів «Як навчатися?»</p>	<p>тільки відвідати всі лекції та практичні заняття, а й виявити на них активність. Рекомендується творчо підходити до всіх проблем, що висвітлюються в курсі «Загальне мовознавство», не обмежуватися лекційним матеріалом, залучати навчально-наукові тексти з переліку рекомендованої основної та допоміжної літератури; при підготовці доповідей на практичні заняття намагатися розкрити всі аспекти поставлених проблем максимально глибоко з виділенням ключових питань. При підготовці до практичних занять і до екзамену рекомендується знаходити внутрішньопрідметні та міжпредметні взаємозв'язки (мовознавство і філософія, мовознавство і літературознавство, мовознавство й історія тощо).</p>
<p>Оцінювання</p>	<p>Види, методи та форми контролю. Поточний контроль, підсумковий контроль, семестровий контроль (екзамен). Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів; усні та письмові відповіді на запитання здобувачів; усне опитування з певних конкретних тем курсу; підготовка здобувачами доповідей на практичні заняття; усне фронтальне опитування; письмове фронтальне опитування; тестування; оцінювання самостійної роботи; оцінювання контрольної роботи; презентації та виступи на наукових конференціях; екзамен. Форми контролю: індивідуальна та фронтальна перевірка. Організаційні процедури та порядок виявлення якості засвоєння навчального матеріалу, рівня відповідності отриманих знань, умінь і навичок здобутій кваліфікації в межах освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про контрольні заходи у «ДДПУ» (http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/normativ/003.pdf) Оцінювання результатів навчання здобувачів, отриманих під час практичного заняття, здійснюється за такими критеріями: при опитуванні – за знання теоретичних основ проблеми, порушеної в завданні, за повну й ґрунтовну відповідь на сформульоване запитання з теми заняття; при тестуванні – за правильні відповіді на запитання тесту з теми заняття. Дисципліна «Загальне мовознавство» оцінюється максимальною оцінкою в 100 балів. Екзамен як форма контролю передбачає зарахування здобувачеві балів, накопичених за результатами поточного оцінювання з навчальної дисципліни (за наявності у здобувача від 60 до 80 балів за поточну роботу – без додаткового опитування) й не вимагає обов'язкової присутності здобувача вищої освіти. Здобувач має право (за</p>

бажанням) підвищити власний результат оцінювання в балах з навчальної дисципліни, де формою контролю є екзамен, шляхом виконання завдань самостійної роботи (з поданням їх у деканат), але не пізніше ніж до початку екзаменаційної сесії.

Основні вимоги для отримання високих балів під час вивчення дисципліни «Загальне мовознавство», крім виконання завдань до практичних занять та завдань самостійного блоку, необхідними є дотримання основ академічної доброчесності та усвідомлення таких правил: неприпустимість пропусків, запізнень; правил поведінки на заняттях (активна участь у розв'язанні завдань, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи тощо); заохочень і стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали).

Політика щодо відвідування: відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за який нараховуються бали. За наявності об'єктивних причин (хвороби, отримання другої вищої освіти тощо) навчання може відбуватись в онлайн-формі або за індивідуальним графіком (Положення про навчання здобувачів за індивідуальним графіком <https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/021.pdf>).

Політика щодо дедлайнів та перескладань: перескладання та повторне вивчення дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в ДДПУ (<https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/025.pdf>)

Роботи, які подаються на перевірку з порушенням термінів (без поважних причин), оцінюються на нижчу оцінку (від 1 до 5 балів).

Здобувачі, які отримали незадовільну оцінку або були не допущені до підсумкового контролю, мають можливість ліквідувати академічну заборгованість згідно з відповідним графіком. Умовою для ліквідації академічної заборгованості є накопичення необхідної кількості балів (мінімум – 60) за виконання визначених викладачем додаткових самостійних завдань до повторного складання контрольного заходу.

Політика щодо академічної доброчесності проводиться відповідно до Положення про академічну доброчесність педагогічних, науково-педагогічних працівників та здобувачів у ДДПУ (<https://ddpu.edu.ua/images/stories/news/normativ/012.pdf>)

Письмові роботи перевіряються на наявність плагіату та допускаються до розгляду й подальшого оцінювання без порушень (плагіат фрагментів письмових робіт і повних

текстів; плагіат ідей, експланаторних моделей, фактичних даних, ілюстрацій тощо; відсутність необхідних посилань; помилки при цитуванні) за наявності коректних текстових запозичень не більше 25%.

Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів, затверджені в ДДПУ

Оцінка «відмінно» (90-100 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував усебічні, систематичні та глибокі знання навчально-програмного матеріалу, уміння без помилок виконувати завдання, передбачені програмою, опанував основну й додаткову літературу, рекомендовану навчальною програмою, засвоїв значущі для майбутньої кваліфікації засади дисципліни «Загальне мовознавство», виявив творчі здібності в усвідомленні, засвоєнні й застосуванні навчально-програмного матеріалу.

Оцінка «добре» (75-89 балів) виставляється здобувачеві, який продемонстрував ретельне знання навчально-програмного матеріалу, успішно виконав передбачені програмою завдання, засвоїв основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, показав систему засвоєних знань з дисципліни «Загальне мовознавство» та здатність до їх самостійного поповнення й оновлення під час подальшої навчальної роботи й професійної діяльності.

Оцінка «задовільно» (60-74 бали) виставляється здобувачеві, який продемонстрував знання основного навчально-програмного матеріалу в обсязі, потрібному для подальшого навчання та майбутньої роботи за спеціальністю, впорався з виконанням завдань, передбачених програмою, але припустився помилок у відповіді на екзамені та під час виконання екзаменаційних завдань, хоча має необхідні знання для їх усунення під керівництвом викладача.

Оцінка «незадовільно» (26-59 балів) виставляється здобувачеві, який має прогалини в знаннях основного навчально-програмного матеріалу, припустився принципових помилок у виконанні передбачених програмою завдань і не може продовжувати навчання без виконання додаткових завдань з відповідної дисципліни.

Оцінка «неприйнятно» (0-25 балів) виставляється здобувачеві, який не надав для перевірки потрібну кількість правильно виконаних завдань, пропустив без поважних причин значну кількість занять (більше ніж 50%) і не може продовжувати навчання без проходження повторного курсу навчання.

Здобувачам надаються пояснення щодо мінімальної та максимальної кількості балів, які присвоюються здобувачам

при засвоєнні дисципліни, окремо за поточну діяльність та за результатами підсумкового контролю.

Розподіл балів, що присвоюються здобувачам, із розподілом за темами та результатами поточного контролю (денна та заочна форма навчання)

Тема	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота	
	денна	заочна	денна	заочна	денна	заочна
Тема 1	2	3	8	5	6	10
Тема 2	2	3	8	5	6	10
Тема 3	2	3	8	5	6	10
Тема 4	2	3	8	5	6	10
Тема 5	2	0	8	4	8	10
Тема 6	2	0	8	4	8	10
Разом	12	12	48	28	40	60

Переваги вивчення навчальної дисципліни «Бонус вивчення»

Протягом вивчення курсу «Загальне мовознавство» перед студентом відкривається широка картина лінгвістичних знань, необхідних філологу. Адже відомо, що без широкої філологічної освіти та мовознавчої підготовки неможливо вивчити жодної мови. Здобувач має змогу долучитися до корисних і цікавих знань з проблематики загального мовознавства, розширити свій кругозір. Засвоєння курсу сприятиме кращій підготовці здобувача-філолога до творчої практичної діяльності в царині освіти, науки й культури. Системна підготовка фахівців створює підвалини для підвищення статусу випускників філологічного факультету на ринку праці.

В. Глушенко

д. ф. н., проф. Глушенко В. А.

к. ф. н. Руденко М. Ю.